

9 ta' Gunju, 1962.

Imhalef:—

Onor. Dr. W. Harding, C.B.E., K.M., B.Litt., LL.D.

Il-Pulizija.

versus

Anthony Portelli

Traffiku — Kollizzjoni — “Res Ipsa Loquitur” — **Hass
Hazin.**

Li-speed eċċessiv li bil tkun ghaddej driver bil-vejikolu minnu misjuq, li mbghad jiġi f'kollizzjoni ma' vejikolu ieħor u jikkaguna l-mewt ta' persuna li kienet riekba fl-istess karrozza miegħu, ma hux biżżejjed b'ez tkun ritenut bhala l-kawża, u l-ħsara bhala l-effett, ta' dak li gara; imma hu ovvju li, b'ez il-konduċent jiġi misjub hati tad-danni u tal-mewt li jirriżultaw mill-kollizzjoni, jeħtieġ li jiġi ndagat jekk kienx hemm ness bejn li-speed eċċessiv bhala kawża u l-ħsara prodotta bhala effett; u l-Qorti trid tkun soddisfatta li kien hemm dak in-nexus u li dak li-speed kien il-kawża prossima u immedjata tas-sinistru.

Meta ċ-ċirkustanzi jkun tali li jipprezentaw każ ta' "res ipsa loquitur", hu gravi l-obligu tad-driver li jispjega kif baqa' diehel għol-vejikolu li mieghu gie in kollizzjoni.

Sabiex l-iskuża ta' hass hazin repentini tista' tirnexxi favur id-driver li jallegha, jehtieg li huwa jgħib xi prova konfermatolja li aimenu tizżeż dubju raġġonevoli fuq l-assunt tal-Prosekuzzjoni tar-responsabbiltà kolpuża tiegħu; iridu jirrikorru ċirkustanzi preċedenti u/jew konkomitanti, u/jew suċċessivi, li jagħtu ċerta konsistenza lil dik in-nuda allegazzjoni, bħal ma' jista' jkun il-każ ta' xi marda pre-eżistenti li tista' tipproduci telf improvviż tal-kuzjenza, jew xi disturb amottiv intern, jew talvolta xi stankezza straordinarja prolungata oltre l-limiti, salvi kwistjonijiet oħra.

Il-Qorti:— Rat l-attijiet tal-Istrutturja in kontestazzjoni tal-imputat, kompilati fuq l-imputazzjoni illi fil-11 ta' Jannar 1962, għall-ħabta tas-saġhtejn ta' wara nofsinhar, f'Naxxar Road, Birkirkara, saq karrozza numru 6275 b'giri aktar milli jmissu u b'manjiera perikoluża, u li b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuraġni jew b'nuqqas ta' ħila, jew b'nuqqas ta' tharis tar-regolamenti, ħabat ma' truck numru 11445 li kien ipparkjat man-naħa t-tajba tat-trieq, u b'hekk ikka-guna l-mewt ta' Angelo Micallef, feriti ta' natura ħafifa fuq il-persuna ta' John Calleja, u hsara fit-truck fuq im-semmi għad-dannu ta' l-"Esso (Standard) Malta, Ltd.";

Rat in-nota tal-Attorney General tas-6 ta' Marzu 1962, li biha l-attijiet tal-Istrutturja ġew rinviati lill-Qorti Kriminali tal-Magistrati, sedenti bħala Qorti ta' Gudikatura Kriminali, sabiex tiddeċidi fuq ir-reati ta' kompetenza tagħha taht l-artikoli tal-liġi kriminali ndikati fl-istess nota;

Rat is-sentenza mogħtija minn dik il-Qorti fl-10 ta' April 1960, li biha sabet lill-imputat ħati ta' danni involontarji bi hsara tad-ditta "Esso (Standard) Malta, Ltd." akkompanjat dan ir-reat bil-mewt ta' Angelo Micallef, u ddikjarat li ma hemmx lok għal proceduri ulterjuri dwar il-feriti (recte offiżi fuq il-persuna) ta' natura ħafifa, peress li s-sugġett passiv Calleja rrinunzja għalihom, u ddikjarat assorbiti fir-reat li tiegħu sabitu ħati l-imputazzjonijiet l-oħra taht il-Kap. 105 u n-Notifikazzjoni tal-Gvern 24 tal-

1948; u in vista ta' ċirkustanzi tal-każ, u tal-kondotta pre-
cedenti tal-imputat, ikkundannatu għall-multa ta' £80 u
ssospendietlu l-liċenza tas-sewqan għal żmien sentejn;

L-imputat issa nterpona appell minn din is-sentenza u
talab li tiġi revokata, u li hu jiġi assolit;

Trattat l-appell;

Ikkunsidrat;

Jingħad, għall-aħjar korrettezza, illi ċ-ċitazzjoni tal-
art. 339 tal-Kodiċi Kriminali fis-sentenza appellata saret
aktarx bi żvista, għaliex dak l-artikolu jirreferi xxi għal att
kriminus volontarju, li mhux il-każ; u jingħad ukoll illi,
talvolta, kien ikun aħjar li wara l-kliem "akkompanjati bil-
mewt ta' Angelo Micallef" jiżdiedu l-kliem tal-liġi "li grat
minhabba f'hekk", u dan sabiex jirriżulta n-ness ta' kawża
u effett;

Il-fatti tal-każ kienu dawn. Fil-11 ta' Jannar 1962,
għall-habta tas-sagħtejn ta' wara nofsinhar, l-imputat kien
isug il-car numru 6275 ġej mid-d'rezzjoni tal-Mosta dirett
għal Birkirkara. Kif kien jipperkorri Naxxar Road, u wa-
sal fejn hemm mitħna antika, hu habat ma' truck, dak
imsemmi fl-imputazzjoni, li kien ipparkjat, bla hadd go fih,
man-naha tax-xeliug tat-trieq. Mal-imputat kien hemm żewġ
passiġġieri — Angelo Micallef, xwejjah ta' 78 sena, riekeb
hdejh, u, fis-seat ta' wara, John Calleja. L-ewwel wiehed
korra fatalment, tant li miet f'tit wara, u l-iehor helisha
b'offiżi ta' natura hafifa. It-topografija tal-lokalità, bl-indi-
kazzjoni taż-żewġ vejikoli, tinsab illustrata fl-iskizz li gie
redatt fl-okkażjoni tal-aċċess, u li jinsab fl-inkartament
odjern;

L-espert adoperat mill-Ewwel Qorti wasal għall-kon-
klużjoni li fl-hin tal-habta l-car tal-imputat kien miexi bi
speed gawwi ferm. L-Ewwel Qorti adottat din il-konkluż-
joni, iżda ma jidherx li jew l-espert jew il-Qorti aċċennaw
għan-ness bejn dan li-speed eċċessiv bhala kawża, u l-hsara
prodotta bhala effett, mentri hu ovvju li, biex il-konduċent
jiġi misjub hati tad-danni u tal-mewt ta' Micallef, jeħtieġ
li jiġi ndagat dak in-ness; għaliex jista' jagħti l-każ li ikun

hemm speed eċċessiv bla ma dan ikun il-kawża prossima tal-ħsara. Issa, fil-każ in eżami, il-vejikolu l-ieħor kien stazzjonarju, u ma gie dedott xejn għar-rigward tal-mod kif kien ipparkjat. Cert li kien ipparkjat fuq ix-xellug viċin ferm lejn il-ħajt tax-xellug. Bil-lejl ma kienx, u kwindi ma hemmx kwistjoni tan-nuqqas ta' xi "parking lights" fuq il-vejikolu stazzjonarju. Għalhekk, hu gravi l-obligu fuq l-imputat li di fronti għal "res ipsa loquitur" jispjega kif baqa' diehel fuq truck regolament ipparkjat u preżumbilment pjenament viżibbli fid-dawl tal-gurnata. L-ispjegazzjoni li ta l-imputat immedjatament wara l-ħabta, u l-każi tal-kontestazzjoni tiegħu kontra l-addebitu ġudizzjarju, hija li "taħ hass hażin";

Dan l-aħħar, din il-materja defensjonali giet kemm il-darba quddiem il-Qrati Ingliżi, u ntużaw l-espressjonijiet "dizzy spells" ossija "black outs", u gie wkoll spjegat li l-istat ta' awtomatizmu jista' jkun, minbarra "insane automatism", anki "non-insane automatism", bħal ma hu dak prodott min disturbu morbużi. Issa, hu intuwittiv li, biex din id-difiża ta' hass hażin repentin tista' tinkontra suċċess jehtieg li l-imputat, li jallegaha, iġib xi prova konfermatolja tali li almenu tixhet dubju raġjonevoli dwar l-assunt tal-prosekuzzjoni tar-responsabbiltà kolpuża tiegħu. Dan, l-imputat ma għamlux. Ma hemmx fil-proċess hliel asserzjoni nuda tiegħu. skompanjata minn kull xintilla ta' prova. Wiehed jista' jifhem li f'każijiet simili għandhom jirrikorru ċirkustanzi preċedenti u/jew konkomitanti, u/jew sussegwenti, li jagħtu ċerta konsistenza lil dik in-nuda allegazzjoni; altrimenti jkun faċli lil kull konduċent li jevadi r-responsabbiltà tiegħu. Il-Qorti mhix sejra ssemmi liema jistgħu jkunu in ispeċje dawn iċ-ċirkustanzi, għaliex il-varjetà tagħhom hi pressokkè infinita; imma ċertament xi marda pre-eżistenti li tista' tipproduċi telf improvviż tal-kuxjenza, hi waħda minnhom, bħal ma jista' jkun xi waħda minnhom xi disturb emottiv intens, jew talvolta xi stankezza straordinarja prolungata oltre l-limiti; salvi kwistjonijiet oħra;

Jigi notat. f'dan il-każ, illi l-imputat allega li dan il-malore mprovviż taħ xi tletin pied gabel il-ħabta. Forsi hu utili li wiehed jinnota li, anki jekk jittiehed bhala korrett li-speed kif qalu l-imputat, ċjoè bejn 25 u 30 mil fis-siegha,

perkors ta' 30 pied isir fi tliet kwarti ($\frac{3}{4}$) ta' sekonda, u bi speed ftit aktar ta' xi 40 mil fis-siegħa dak il-perkors jiġ-
traversat f'nofs sekonda, u għalhekk jidher li l-verità hi li
dak li l-imputat qed isejjaħ hass hażin li repentinament
inkapaċitah ma kienx hief l-orgasmu u x-shock tal-immi-
nizza terrifikanti tal-kollizzjoni, li appuntu tissejjaħ, b'es-
pressjoni skultorja, "the agony of collision";

Eskluża d-difiża tal-istat ta' inkoxjenza, ma għandux
ikun diffiċli li wieħed jistabbilixxi l-kawża tas-sinistru. Hu
fatt innegabbli li l-imputat kien qiegħed isuq bi speed żej-
jed; mhux biss għaliex anti-regolamentari, imma anki at-
teża l-iskabrożità ta' dik il-lokalità, traffikuża ferm mhux
biss, imma riskjuża bil-potenzjalità ta' emerġenza inaspet-
tata ta' vejikoli provenjenti minn Hal-Balzan jew minn
Ganu Street. Għalkemm ma setghax jiġi stabbilit matema-
tikament b'kemm mili fis-siegħa preċiżament kien għaddej
l-imputat, minhabba l-impossibbiltà li jiġi l-lum aċċertat
il-"co-efficient of friction" (dep. George Fenech), eppure
jibqa' dejjem il-fatt, per sè elokwenti u ndikattiv ta' speed
ferm għoli, li bil-habta l-karrozza misjuqa mill-imputat, li
hi relattivament żgħira, tal-marka "Simca Aronde", spus-
tat għal bejn sebgha piedi dan it-truck tal-piż ta' tunellata,
li kien per ġunta bbrejkjat u anki ngranat;

Mhux biżżejjed, però, li jingħad li l-imputat kien qie-
għed isuq bi speed qawwi żejjed, kalkolat mill-espert f'ak-
tar minn 40 mil fis-siegħa, fejn il-massimu hu ta' 25, u fejn
il-konformazzjoni tal-post b'kantuniera kienet timponi ral-
lentament anki tal-veloċità regolamentari, imma jeħtieġ li
wieħed jara jekk bejn dak li-speed u s-sinistru kienx hemm
in-nexus ta' kawża prossima u mmedjata. Din il-Qorti, mill-
kumpless tal-provi, thossha ġustifikata tgħid li hemm din
il-konnessjoni ta' kawża, filli l-imputat, x'hin resaq lejn
il-kantuniera u lemaħ it-truck, ma kellux, minhabba li-
speed eċċessiv, dik il-padrinanza tal-vejikolu li setgħet tip-
permettilu jipprovedi a tempo; u gara dak li gara;

Għar-raġunijiet fuq imsemmija din il-Qorti tirrespingi
l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata.